

בא ראה, בכל מקום, כל אותם עובדי השמש נקראים עובדים לבעל, ואלו שעובדים ללכנה נקראים עובדי אשרה. ולכן לבעל ולאשרה. ואשרה נקראת על שם בעלה אש"ר. אם כן, למה נתבטל השם הזה? אלא אשרה על שם שפנתוב (בראשית ל) באש"ר פי אש"רונני בנות, והוא (ת"ר) שלא אשרוה שאר העמים ועומדת אחרת תחתיה. ולא עוד, אלא שפנתוב (איכה א) כל מכבדיה הזילוה, ולכן (נעבד) נתבטל השם הזה, וכדי שלא יתחזקו אותם שעושים שאר עמים עובדי עבודה זרה, וקוראים מזבח שהוא מאדמה, שפנתוב (שמות ב) מזבח אדמה וגו'. משום כן עפר מן האדמה.

ויפח באפיו נשמת חיים - [דבר נכלל. אבל ויפח באפיו] נכללה נשמת חיים באותו עפר, כנזקה שמתעברת מן הזכר, שהרי מתחברים ומתמלא העפר הזה מהפל, ומהו? רוחות ונשמות. ויהי האדם לנפש חיה - כאן התפקן וקיים אדם להתקין ולזון את הנפש חיה.

השלמה מזה השמות (סימן מ"ד)
אמר לו, לכה דודי נצא השדה, לכו לקדוש-ברוך-הוא לטייל, ואל אשב תמיד במקום אחד. ומה זה לב? אמר לו, אם כן, בן זומא מבחזן ואתה עמו. ל"ב הוא (והוא) שלשים ושתים, והיו סתומים ובהם נברא העולם. ומהו ל"ב? אמר לו, שלשים ושתים נתיבות. משל למלך שהיה יושב בחדרי חדרים, ומגן החדרים שלשים ושנים, ולכל אחד מן החדרים יש נתיב, נאה למלך זה להפגס (הכל) בחדרו על דרך נתיבות. אמר, לא נאה לו שלא לגלות פניו ומשפנתיו ונגזיו

תא חזי, בכל אתר כל אנון פלחי שמשא אקרון עובדין לבעל, ואנון דפלחין לסיהרא איקרון עובדי אשרה, ועל דא לבעל ולאשרה, ואשרה אתקרי על שום בעלה אש"ר. אי הכי אמאי אתעבר שמא דא. אלא אשרה על שום דכתיב (בראשית ל) באש"ר כי אש"רונני בנות והוא (ד"א ת"א) דלא אשרוה שאר עמין וקיימא אחרא תחותה, ולא עוד אלא דכתיב (איכה א) כל מכבדיה הזילוה, ובגין כן (נ"א אהעבד) אתעבר שמא דא, ובגין דלא יתקפון אנון דעבדי שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, וקרינן מזבח דאיהו מאדמה, דכתיב, (שמות ב) מזבח אדמה וגו' בגיני כן עפר מן האדמה.

ויפח באפיו נשמת חיים. (מלך אתכליל אבל ויפח באפיו) אתכליל נשמת חיים בהוא עפר, פנוקבא דמתעברא מן דכורא דהא מתחברן ואתמלייא האי עפר מפלא, ומאי איהו, רוחין ונשמתין. ויהי האדם לנפש חיה, השתא אתתקן וקיים אדם לאתקנא ולמיזן לנפש חיה.

השלמה מזה השמות (סימן מ"ד)
אמר ליה (שיר השירים ז) לכה דודי נצא השדה לכו להקדוש ברוך הוא לטייל ואל אשב תמיד במקום אחד ומאי ל"ב אמר ליה, אם כן זומא מבחזן ואתה עמו ל"ב הוא (והוא) שלשים ושתים והיו סתומים ובהם נברא העולם. ומאי שלשים ושתים אמר ליה ל"ב נתיבות משל למלך שהיה יושב בחדרי חדרים ומגן החדרים שלשים ושתים. ולכל אחד מן החדרים יש נתיב נאה למלך זה להפגס (הכל) בחדרו על דרך נתיבות. אמר, לא נאה לו שלא לגלות פניו ומשפנתיו ונגזיו

וְהַמּוֹדוּתִיּוֹ? אֲמַרְתָּ לֹא. מָה עָשָׂה? נִגַע בַּבַּת וְכָלֵל בָּהּ כָּל הַנְּתִיבוֹת וּמִלְבוּשֶׁיהָ וְהַרוּצָה לְהַכְנִס (ס"א לְהַסְתַּכֵּל בְּעֵינֶיהָ) בַּפְּנִים, יִסְתַּכֵּל הַנָּה. וּנְשָׂאָה לְמֶלֶךְ.

גַּם נִתְּנָה לוֹ בְּמִתְּנָה. וְלַפְעָמִים קוֹרָא אוֹתָהּ בְּאַהֲבָתוֹ (בַּת) אַחֲוֵתִי, כִּי מִמְּקוֹם אֶחָד הָיוּ וְלַפְעָמִים קוֹרָא אוֹתָהּ בְּתִי, כִּי בַתּוֹ הִיא, וְלַפְעָמִים קוֹרָא אוֹתָהּ אִמִּי. וְעוֹד, כִּי אֵין דִּין אִם אֵין חֻכְמָה, שֶׁהָרִי נֶאֱמַר (מַלְכִים-א ה) וְה' נָתַן חֻכְמָה לְשַׁלְמָה. וְאַחַר כֵּן דָּן אֶת הַדִּין עַל מִתְּנָתוֹ, שֶׁכְּתוּב (שם א) וַיִּשְׁמְעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּשְׁפָּט וְגוֹמֵר, כִּי רָאוּ כִּי חֻכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ וְגוֹמֵר.

וְכֵן חֻכְמָה נִתְּנָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁלְמָה? שְׁלֵמָה נִשְׂאָ שְׂמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים, כָּל שְׁלֵמָה שֶׁבִּשְׂרִיר הַשִּׁירִים קָדַשׁ לְבַד מֵאַחַד. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוֹאִיל וְשִׁמְךָ בְּשָׁמִי, אֲשִׁיא לְךָ בְּתִי, וְהָרִי נִשְׂוָאָה הִיא. אָמַר לוֹ, בְּמִתְּנָה נִתְּנָה לוֹ הַשֵּׁם, וְה' נָתַן חֻכְמָה לְשַׁלְמָה, וְלֹא פִרַשׁ. וְהֵיכָן פִּירַשׁ? לְפָנָיו, כִּי רָאוּ כִּי חֻכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט. וְכֵן הוּא מִשְׁפָּט? אֵלָּא כִּי זְמַן שֶׁאֵדָם עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט, חֻכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ וְכֵן זֶה לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט? הָיִי אוֹמֵר, שְׂוָאָה חֻכְמָה שֶׁנִּתְּנָה אֱלֹהִים וְשֶׁהִיא עֲמוֹ בְּחִדְרוֹ, הִיא בְּקִרְבּוֹ. זֹאת עוֹזְרָתוֹ וּמְקַרְבָּתוֹ, וְאִם לֹא מְרַחֲקָתוֹ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא מִיִּסְרָתוֹ, שֶׁכְּתוּב (ויקרא כו) וַיִּסְרָתִי אֶתְכֶם אֶף אֲנִי: ע"כ מַהֲהַשְׁמַטוֹת.

וַיִּבֶן ה' אֱלֹהִים. אֶף כָּאֵן גַּם כֵּן בְּשֵׁם מְלֹא, שֶׁהָרִי אָבָא וְאָמָא הַתְּקִינּוּ אוֹתָהּ עַד שֶׁלֹּא בָּאָה לְבַעֲלָהּ. אֶת הַצֶּלַע, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנִאֲוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, אִסְפַּקְלָרְיָה שְׁלֵא

וְהַמּוֹדוּתִיּוֹ. אֲמַרְתָּ לֹא. מָה עָשָׂה, נִגַע בַּבַּת וְכָלֵל בָּהּ כָּל הַנְּתִיבוֹת וּמִלְבוּשֶׁיהָ וְהַרוּצָה לְהַכְנִס (ס"א לְהַסְתַּכֵּל בְּעֵינֶיהָ) בַּפְּנִים, יִסְתַּכֵּל הַנָּה. וּנְשָׂאָה לְמֶלֶךְ.

גַּם נִתְּנָה לוֹ בְּמִתְּנָה. וְלַפְעָמִים קוֹרָא אוֹתָהּ בְּאַהֲבָתוֹ, (בַּת) אַחֲוֵתִי כִּי מִמְּקוֹם אֶחָד הָיוּ וְלַפְעָמִים קוֹרָא אוֹתָהּ בְּתִי, כִּי בַתּוֹ הִיא. וְלַפְעָמִים קוֹרָא אוֹתָהּ אִמִּי. וְעוֹד כִּי אֵין דִּין אִם אֵין חֻכְמָה, שֶׁהָרִי נֶאֱמַר (מַלְכִים א' ה) וְה' נָתַן חֻכְמָה לְשַׁלְמָה. וְאַחַר כֵּן דָּן אֶת הַדִּין עַל מִתְּנָתוֹ דְּכְתִיב (מַלְכִים ג') וַיִּשְׁמְעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּשְׁפָּט וְגוֹ' כִּי רָאוּ כִּי חֻכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ וְגוֹ'.

וְכֵן חֻכְמָה נִתְּנָה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְשַׁלְמָה, שְׁלֵמָה נִשְׂאָ שְׂמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּדֹאֲמַרִּינוּ, כָּל שְׁלֵמָה שֶׁבִּשְׂרִיר הַשִּׁירִים קָדַשׁ לְבַד מֵאַחַד. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוֹאִיל וְשִׁמְךָ בְּשָׁמִי, אֲשִׁיא לְךָ בְּתִי, וְהָרִי נִשְׂוָאָה הִיא, אָמַר לִיה, בְּמִתְּנָה נִתְּנָה לוֹ הַשֵּׁם, וְה' נָתַן חֻכְמָה לְשַׁלְמָה, וְלֹא פִירַשׁ. וְהֵיכָן פִּירַשׁ, לְהֵלֵן. כִּי רָאוּ כִּי חֻכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט. (נ"א וּמֵאִי מִשְׁפָּט אֵלָּא כָּל זְמַן שֶׁאֵדָם עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט, חֻכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ) וּמֵאִי לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט, הָיִי אוֹמֵר, שְׂוָאָה חֻכְמָה שֶׁנִּתְּנָה אֱלֹהִים וְשֶׁהִיא עֲמוֹ בְּחִדְרוֹ, הִיא בְּקִרְבּוֹ. זֹאת עוֹזְרָתוֹ וּמְקַרְבָּתוֹ, וְאִם לֹא מְרַחֲקָתוֹ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא מִיִּסְרָתוֹ, דְּכְתִיב (ויקרא כ"ו) וַיִּסְרָתִי אֶתְכֶם אֶף אֲנִי: (עַד כֵּן מַהֲהַשְׁמַטוֹת)

וַיִּבֶן יי אֱלֹהִים, אוֹף הָכִי נְמִי בְשֵׁם מְלֹא, דְּהָא אָבָא וְאָמָא אֲתְקִינּוּ לָהּ עַד לֹא אֲתַת לְבַעֲלָהּ. אֶת הַצֶּלַע כְּמָה דְּאֲתָא אָמַר, (שיר השירים א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנִאֲוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, אִסְפַּקְלָרְיָה דְּלֹא נְהָרָא, אָבָל אָבָא